

מהו הרוב הנדרש לשם קבלת החלטה אודות פירוק מרצון של חברה? / רז לבנת¹

סעיף 319 לפקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג – 1983 (להלן: "הפקודה") קובע מתי וכיצד יכולה חברה להתפרק מרצון:

"חברה יכולה להתפרק מרצון באחת מאלה:
(1) תמה התקופה שנקבעה בתקנון לקיומה, או אירע הדבר שבאירועו צריכה החברה, לפי הוראה שבתקנון, להתחסל, והחברה באסיפה כללית החליטה להתפרק מרצון;
(2) החברה קיבלה החלטה מיוחדת להתפרק מרצון; (הדגש אינו במקור).
(3) החברה החליטה בהחלטה שלא מן המניין, שבגלל חביונותיה אין היא יכולה להמשיך בעסקיה ומן הראוי שתתפרק."

סעיף קטן (2) מדבר על קבלת החלטה מיוחדת להתפרק מרצון באסיפה כללית. סעיף 115א לפקודה מגדיר מהי "החלטה מיוחדת" ומהי "החלטה שלא מן המניין", שהן ההחלטות שהחברה נדרשת לקבל באסיפת בעלי המניות על מנת לאמץ החלטה תקפה אודות פירוקה מרצון.

"החלטה שלא מן המניין" מוגדרת בסעיף 115 א (א) (2):

"החלטה שלא מן המניין, והיא החלטה שנתקבלה ברוב של שלושה רבעים לפחות של חברים הרשאים להצביע והצביעו בעצמם, ואם הותר למנות שלוחים — על ידי שלוחם, באסיפה כללית שניתנה עליה הודעה כדין שבה מפורשת כוונה להציע החלטה שלא מן המניין"

"החלטה מיוחדת" מוגדרת בסעיף 115 א (א) (3):

"החלטה מיוחדת, והיא החלטה שנתקבלה ברוב הדרוש לקבלת החלטה שלא מן המניין, באסיפה כללית שניתנה עליה הודעה כדין עשרים ואחד ימים לפחות מראש שבה מפורשת כוונה להציע החלטה מיוחדת; אולם בהסכמת כל החברים הרשאים להשתתף ולהצביע ניתן להציע ולקבל החלטה מיוחדת באסיפה כללית שניתנה עליה הודעה מראש פחות מעשרים ואחד ימים."

שאלת המפתח היא על אילו שלושה רבעים מדברת הפקודה. פסק הדין היחיד שעסק בסעיף זה הוא תא (ת"א) 1526/02 יורם ריעני נ' אליהו עובד [פורסם בנבו 2006-07-20], שבו התייחסה הש' ברון לסעיף זה התייחסות שאינה תורמת לדיון שלנו, מפאת העובדה שלא נדרשה הכרעה לעניין הרוב.

¹ עו"ד רז לבנת, מוסמך למשפט מסחרי אוניברסיטת תל אביב, מכהן כיו"ר ועדת הערר לארנונה בגני תקווה, עוסק בפירוק והחייאת חברות, שימש מרצה לדיני עסקים משפט מסחרי באוניברסיטת בר-אילן.

ניתוח לשוני של המילים "החלטה שנתקבלה ברוב של שלושה רבעים לפחות של חברים הרשאים להצביע והצביעו" מגלה שתי חלופות לפרשנותו, השונות זו מזו באופן ניכר. האחת – ההחלטה התקבלה ברוב של 75% מבעלי המניות שרשאים להצביע וגם הצביעו בפועל. השנייה – החלטה של 75% מבעלי המניות שהשתתפו בהצבעה.

מן הפשט של לשון הפקודה עולה החלופה הראשונה: לשם קבלת החלטה אודות פירוק מרצון, יש צורך ברוב של 75% מבעלי המניות. החלופה השנייה, לפיה הפקודה מדברת על רוב של 75% מבעלי המניות שטרחו והגיעו אל האסיפה הכללית שזומנה כדין והצביעו בה, אינה מתקבלת על הדעת ואנסה להציג את האבסורד שבה.

לשם הדוגמה ניקח חברה פרטית שיש לה 20 בעלי מניות המחזיקים כל אחד מהם ב-5% מהון המניות של החברה שהונפק. התכנסה אסיפה בהודעה מוקדמת בכתב שכל בעלי המניות קיבלו הודעה אודותיה, ועל סדר היום קבלת החלטה אודות פירוק מרצון של החברה. לאסיפה מגיעים רק 3 בעלי מניות שביחד מחזיקים ב-15% מהון המניות של החברה. הם מקיימים הצבעה ומחליטים פה-אחד לפרק את החברה מרצון. על פניו מדובר בהחלטה של רוב שמעל 75% של משתתפי האסיפה. אך האם נאפשר להחלטה של מיעוט של 15% מבעלי המניות להחליט על פירוק מרצון של החברה? האם לכך התכוון מחוקק הפקודה בדרישתו להחלטה מיוחדת ברוב של 75%? האם אין כאן עושק הרוב?

ניתן לטעון שבעלי המניות הוזמנו לאסיפה ובחרו שלא להגיע אף שידעו שעל סדר היום קבלת החלטה אודות פירוק מרצון של החברה, ובעצם היעדרם הם הסכימו שבעלי המניות שיגיעו אל האסיפה יחליטו עבורם. לכך אשיב, כי לא לחינם דרש מחוקק הפקודה רוב של 75% שהוא רוב מוחלט ומיוחד, ולא הסתפק ברוב של 51% למשל, שהוא גם רוב כפי הנדרש לשם קבלת החלטה רגילה.² דרישה זו מלמדת כי התכוון להחמיר, ולכן הפירוש הראשון נראה הולם יותר את כוונת המחוקק.

חברה שאיננה מסוגלת לזמן 75% מבעלי המניות שלה לאסיפה, לא תוכל להתפרק מרצון באמצעות רשם החברות אלא תיאלץ להתפרק באמצעות בית המשפט³, או בפיקוח בית המשפט, מה שמייקר ומסרב את ההליך, חושף את המנהלים לחקירות ומערב את כונס הנכסים הרשמי בהליך.

תחילת הליכי פירוק מרצון של חברה פרטית הוא במסירת תצהירי רוב הדירקטורים של החברה אודות יכולתה של החברה לעמוד בהתחייבויותיה במהלך 12 חודשים לרשם החברות, קבלת

² סעיף 115א. (א) לפקודה: "החלטות המתקבלות באסיפה כללית של חברה הן –
(1) החלטה רגילה, והיא החלטה שהתקבלה ברוב פשוט של חברים הרשאים להצביע והצביעו בעצמם, ואם הותר למנות שלוחים – על ידי שלוחם, באסיפה כללית שניתנה עליה הודעה כדין";
³ סעיף 244 לפקודה.

אישור רשם החברות אודות קבלת התצהיר ורק אחר כך רשאית החברה לזמן אסיפת בעלי מניות לצורך קבלת החלטה אודות פירוקה מרצון.⁴

השאלה אינה תיאורטית כלל ועיקר והיא רלבנטית ביותר בימים אלה. רשם החברות שבסמכותו להכריז על חברות סטטוס של "חברה מפרה"⁵, החל בנקיטת הליכים כנגד דירקטורים ובעלי מניות בחברות מפרות. חלק מן הסנקציות שיכול רשם החברות להפעיל כנגד חברה מפרה הן :

- לא יירשמו שעבודים על נכסי החברה (מגבלה טכנית לכאורה שתקשה על קבלת הלוואות בנקאיות למשל), ולא יירשם שינוי בפרטי שעבוד קיים או ביטולו.
- לא יירשמו שעבודים לטובת החברה, ולא יירשם שינוי בפרטי שעבוד קיים או ביטולו.
- לא יירשם משכון לטובת החברה ולא יבוצע שינוי בפרטי משכון כאמור.
- החברה לא תוכל לשנות את שמה או את מטרותיה.
- לגבי הפרות משנת 2009 ואילך – החברה המפרה ובעל השליטה בה לא יוכלו להקים ולרשום חברה חדשה.⁶
- לא יירשם מיזוג בין חברות כאשר אחת מהחברות הוכרזה חברה מפרה.

לכאורה, הסנקציות הללו אינן אמורות לפגוע בכל החברות המפרות, אולם רשם החברות רשאי, ולדעתי אף חייב, במובן ההופלדיאני, להטיל עליהן עיצום כספי. הסנקציות המוטלות על חברה שהוכרזה כחברה מפרת חוק, מצטרפות לעיצומים הכספיים שרשאי רשם החברות להטיל על חברה מפרה, כדלקמן :

⁴ ההליך נפתח עם הגשת תצהיר כושר פרעון על ידי הדירקטורים או רובם. במקרה שלחברה שני דירקטורים בלבד, יש צורך בתצהיר מטעם שניהם.

נוסח התצהיר הכרחי שיהיה ללא כל התנאה ושתהיה בו הצהרה כי החברה יכולה לשלם את כל חובותיה תוך 12 חודשים מתאריך החלטת החברה להיכנס לפירוק. יש להקפיד להעביר את "תצהיר כושר הפירעון" לרשם החברות לפני משלוח ההזמנות לאסיפת החברה שבה תוצע החלטת הפירוק. אם לא כן, תצטרך החברה לפעול במסלול השני של פירוק ע"י נושים.

5

<http://www.justice.gov.il/Units/RasutHataagidim/units/EnforcementMonitoring/ServiceS/contravention/Pages/Register.aspx>

⁶ "בעל שליטה" – הוא כל מי שרשום במרשם כבעל מניות של 50% או יותר מהון המניות המונפק של החברה המפרה במועד רישום ההתראה (על כוונה לרשום את החברה במרשם כחברה מפרת חוק) ומי שרשום במרשם כאמור בעת הגשת הבקשה לרישום חברה חדשה.

עיצום כספי ששיעורו כיום הינו כ- 7,300 ₪, בגין כל הפרה. בנוסף, עיצום כספי בגין הפרה נמשכת של אי הגשת דוח שנתי, לכל יום שבו נמשכת ההפרה, **עד לסכום של 250,000 ₪**. במקרה שהעיצום הכספי לא שולם במועד על ידי החברה, רשאי הרשם לדרוש את תשלומו מדירקטור של החברה. לדעתי, לא רק שרשאי רשם החברות אלא שהוא חייב לדרוש את תשלומו, ומכאן הצורך העולה לפירוקן של חברות פרטיות רבות שנזנחו בידי בעליהן. פירוק שכזה אפשרי בהליך של פירוק מרצון באמצעות רשם החברות או באמצעות בית המשפט.

בפרקטיקה שנהגה בעבר, היה רשם החברות מוחק חברות שנמנעו מלדווח לו דו"ח שנתי או שנמנעו מלשלם את אגרת החברה השנתית. אך לא עוד. כיום רשם החברות חייב להכריז על חברות שכאלה סטטוס של **"חברה מפרה"** ולנקוט צעדים מעשיים להטלת עיצומים וגבייתם.

חברה שאינה פעילה יכולה לפעול לפירוק החברה מרצון. בדרך זו יימנעו המשך צבירת חובות אגרה שנתית לחברה והפעלת סנקציות על דירקטור או על בעל שליטה בה. פירוק החברה מרצון מקנה פטור מחובות אגרות הרישום שלא שולמו בהתאם לקריטריונים הקבועים בתקנות. הליך פירוק מרצון אינו מסיר רישום התראה ורישום סטטוס של **"חברה מפרה"**. עם זאת, אם לצורך הליך הפירוק מרצון תבקש החברה לבצע פעולה מבין הפעולות שהרשם רשאי לסרב להן עקב ההכרזה על החברה כחברה מפרה, הרשם יבחן האם יש מקום לתת הסכמה לפעולה פרטנית הדרושה להמשך הליך הפירוק מרצון. זאת, בכפוף להגשת בקשה מנומקת, הנתמכת באסמכתאות.

שאלות חשובות עוסקות בבעלי מניות שאינם נמצאים בישראל ואין בספרי החברה או אצל רשם החברות כתובות עדכניות שלהם. האם זימונם ייחשב כדין? האם ניתן להטיל עליהם אחריות לאי עדכון כתובתם ולראות בכך ויתור על זכותם להיות מוזמנים לאספות החברה, ולהתעלם ממניותיהם בעת קיום האסיפה? מה באשר לבעל מניות שנפטר ולא הוצא לו צו קיום צוואה או צו ירושה? מה במקרה של חברות זרות שהן בעלות מניות אך ניתק מהן כל קשר מעל 20 שנים, אין כתובת וברשם החברות מופיעה כתובתם **"ארצות הברית"**, במקרים אלו לא יכול להיות מצב של זימון אסיפה כדין ולכן לא נותר לחברה אלא לפנות לאפיק של פירוק באמצעות בית המשפט.

רשם החברות מקבל את פרוטוקול החלטת החברה אודות פירוק מרצון ואיננו חוקר מהן הנסיבות בהן התקבלה ההחלטה. אין לו אמצעים לעשות כן ואף אין כל צורך שיעשה זאת. הוא מקבל את חתימת יו"ר אסיפת בעלי מניות ורושם לפניו את תחילת הליך הפירוק לאחר קבלת תצהיר הדירקטורים אודות יכולתה של החברה לעמוד בהתחייבויותיה ולשלם את חובותיה במהלך הפירוק.

לצורך התנעת הליך של פירוק מרצון יש להשיג, כאמור, רוב של 75% מבעלי המניות שיסכים לפירוק מרצון. מאמר זה עסק בשאלת היסוד האם יש צורך בקבלת הסכמה של 75% מבעלי המניות או של 75% ממשתתפי האסיפה שזומנה כדין ושעל סדר יומה ההחלטה אודות פירוק

החברה. אני מקווה שהצלחתי לשכנע שאין די ברוב של 75% ממשותפי הישיבה ויש צורך ב 75% מבעלי המניות לפחות.